

Nr 190.

Av herr **Lindman m. fl.**, om anslag till befrämjande av inhemsk linodling.

En fråga som under detta världskrigs fortgång blivit för vårt land synnerligen viktig är frågan om möjligheten att genom inhemsk linodling söka delvis fylla textilindustriens behov av råmaterial, så att man ej som nu skulle bli helt och hållet beroende av utlandet, ett förhållande som visat sig vara ytterst vanskligt.

Frågan om linodlingens upphjälpande har flera gånger väckts på tal senast för ett 10-tal år sedan, men tiden tycktes då ej vara mogen. Trots livligt intresse från hemslöjdsföreningar; som ivrat för linneslöjdens upplivande, har det enda praktiska resultatet hittills varit, att en handbok i linodling utgivits, att ett hushållningssällskap upplivat lärftspremieringen och att hemslöjdsföreningarnas riksförbund genom skrivelser till hushållningssällskapen förordat en del åtgärder till linodlingens upphjälpande. Sedan emellertid textilindustrien nu råkat i trångmål av brist på råmaterial har även denna industri börjat ivrigt intressera sig för linodlingens upphjälpande. Detta intresse tog sig förliden riksdag uttryck i en interpellation, som i andra kammaren den 31 mars framställdes till jordbruksministern, vari påpekades, att Sverige av gammalt varit ett linodlande land och att vissa trakter av kännare betecknats såsom idealtrakter för frambringande av fin och mjuk lintåga. Interpellationen avslutades med frågan: »har herr statsrådet för avsikt att genom lämpliga åtgärder redan innevarande sommar söka främja en sådan ökning av den inhemska linodlingen, att densamma skulle kunna i avsevärd grad tillgodose landets behov av denna råvara?»

Härpå avgav herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet följande svar:

Ehuru han livligt intresserade sig för och följt denna fråga, hade han dock ej »på grund av den utredning, som nu med anledning av interpellationen blivit av sakkunniga verkställd, funnit tillräckliga skäl föreligga att kunna hos Kungl. Maj:t förorda, att från statens sida särskilda åtgärder vidtagas i det av interpellanten antydda syftet».

En ledamot av kammaren, representant för Hälsingland, uttalade sig synnerligen förhoppningsfullt om linodlingens framgång i Norrland, blott arbetskostnaderna vid linberedningen kunde nedbringas till rimliga proportioner.

Sedermera hava representanter för textilindustrien utsänt särskilt sakkunnig person, att i Tyskland och Österrike personligen göra sig förtrogen med de framsteg, som sedan samma persons tidigare besök där, som bysantinsk stipendiat blivit gjorda.

Denna resa har lämnat det synnerligen viktiga resultat, att textilindustriens i Sverige målsmän erhållit tillåtelse, att tillämpa de patenträttigheter, enligt doktor Schneiders röt- och beredningssystem, på grund av vilka i Tyskland sedan krigets början ett 50-tal sådana anstalter färdigbyggts eller äro under byggnad med ett statsbidrag av cirka 5 miljoner mark. Genom dessa anstalter, som var och en för uppförande och drift kräver en kostnad av cirka 300,000 kronor, anser man i Tyskland, att den därstädes sedan lång tid så svävande linodlingsfrågan *blivit löst*. I Böhmens och Mährens bergstrakter, som mest erinra om Norrland, har man åter löst frågan genom upprättande av icke mindre än 18 stycken linberedningsanstalter enligt Müllers system, rikt subventionerade av staten och alla drivna enligt andelsprincipen. Önskvärt vore, att svenska staten framdeles genom direkt understöd och lån främjade tillkomsten av dylika smärre linberedningsanstalter på olika orter inom riket.

Värdet av de linodlingsprodukter som årligen i vårt land förbrukas — i form av lintåga, linfrö, linfrökakor, lingarn och linnevävnader — är ingalunda så obetydligt som man på grund av linodlingens ringa omfattning för närvarande skulle vara benägen att förmoda.

Importen av dessa olika produkter — utom de två sista — representerade under det sista normala året 1913 följande värden:

	Mängd i kg.	Värde i kr.
Ohäcklat och häcklat lin	2,654,782	1,733,768
Linfrö	28,876,081	8,662,824
Linfrökakor	946,651	1,400,826

Summa 11,797,418.

Dessa produkter representerade sålunda ett värde icke långt ifrån 12 miljoner kronor. Skulle linnevävnader och linnetråd tilläggas, för vilka endast ofullständig statistik finnes, överstiger importvärdet åtskilligt den anförda summan.

Härvid är då att märka, att ännu på 1860-talet linodlingen var så betydande, att den icke endast täckte behovet av linneprodukter utan räckte till export.

År 1866 producerades i riket 5,463,000 kilogram ohäcklat lin,
 åren 1866—70 » i medeltal per år 4,355,000 kg. ohäcklat lin,
 » » » 5,230,000 » linfrö,
 men sedan dess har linodlingen gått alltmer tillbaka.

Åren 1866—90	producerades i riket i medeltal	2,288,000 kg. ohäcklat lin,
» » » » » » »		2,584,000 » linfrö,
» 1906—10	» » » » »	686,000 » ohäcklat lin,
» » » » » » »		526,000 » linfrö,
År 1914	producerades i riket	182,300 » ohäcklat lin,
» » » » » » »		68,700 » linfrö.

Den till linodling använda arealen har även minskats i proportion härtill:

1865	användes till linodling	27,097 hektar,
1885	» » »	12,132 » ,
1905	» » »	3,751 » ,
1913	» » »	2,525 » .

Det nu i Sverige producerade linet går ej till storindustrien utan användes mestadels att fylla lantbefolkningens eget behov av lin.

Såsom av det redan anförda framgår är dock frågan om linodlingens upphjälpande en mycket invecklad och svår fråga, varför många som arbetat på dess lösande misslyckats.

Å andra sidan får man ej förglömma, att den på vissa orter ända in i våra dagar kunnat försvara sin plats till och med sida vid sida med sockerbetsodlingen såsom i Belgien. Å andra orter, där densamma en tid gått mycket tillbaka t. ex. i Böhmen och Mähren, har den åter gått framåt på det sista årtiondet genom bildande av linodlingsföreningar som upprättat icke mindre än 18 andelsberedningsanstalter. I Ryssland har linodlingen särskilt gått framåt, skyddad av tullar. I Tyskland har som nämnts sedan krigets början linodlingen kraftigt främjats.

Vi fästa uppmärksamheten på, att linodlingsfrågan är för vårt land, ur alla synpunkter av stor nationalekonomisk betydelse. Vi kunna genom återupplivande av förutvarande inhemska produktion av lin väsentligt

tillgodose den nuvarande förbrukningen och göra oss oberoende av utlandet.

Orsaken till den tillbakagång, som hos oss ägt rum torde vara att söka däruti, att linodlingen, men framför allt linberedningen, arbetat med föråldrade metoder och att man icke gjort några allvarliga bemödanden att förbättra dessa. Visserligen hava av olika hushållningssällskap vidtagits diverse åtgärder, när linodlingen började att gå alltmera tillbaka, men dessa hava i regel endast vidrört olika detaljer och lämnat de stora grundfrågorna obeaktade och lika olösta som förut. Linodlingen och linberedningen består av flera viktiga moment, som vart och ett måste praktiskt lösas, för att slutresultatet i och för sig skall bliva tillfredsställande. Sådana moment äro utsädesfrågan, gödslingsfrågan, linstjälkens torkning, rötning, torkning ånyo och beredning, såsom bråkning och skäktning. Brister något i något enda av dessa olika hänseenden, kan hela linodlingen misslyckas. Utsädesfrågan har sina svårigheter men kan sannolikt om den rätt ordnas lösas på ett tillfredsställande sätt. Det är en gammal linodlareerfarenhet, både från Sverige, Belgien och Holland, att man ej längre än två à tre år bör taga linskördar efter samma utsäde, enär linet urartar, så att det blir mycket grenigt, varigenom tågan blir kortare och sämre. Man måste då skaffa linfrö från annat håll. Om denna olägenhet kan avhjälpas genom att frö ifrån södra Sverige sändes norrut och vice versa, — vilket är möjligt, — därom veta vi intet, då inga systematiska försök i den vägen äro gjorda. En gammal erfarenhet från såväl Sverige som Belgien och Holland säger, att det bästa linfröt erhålles ifrån Ryssland; därifrån söka ock linodlarne än i dag att erhålla sitt utsäde. I Sverige har det så kallade »Riga-Pyk», som såldes i tunnor försedda med staden Rigas vapen (två nycklar i kors) och som stod under borgerskapets kontroll, haft mycket anseende av gammalt och varit mycket efterfrågat. Man har dock nu ingen garanti för att det frö, som säljes i Riga, är från Lifland. Anledning finnes förmoda, att det ofta förskriver sig från mellersta och södra Ryssland, vars linfrö ej alls passar för västra och norra Europa. Som exempel härpå kan anföras, att för några år sedan ville man tillskriva den dåliga linskörd, som både Belgien och Holland erhöilo — trots förhållandena i linodlingen i övrigt voro gynnsamma — dåligt linfrö från södra Ryssland, som uppgivits härstamma från Lifland.

Då nu en stor del av Sverige är beläget på samma polhöjd som Lifland och båda gränsa till Östersjön, tyckes det, som det borde finnas lika goda förutsättningar för linfröodling här som i Lifland. Inga försök att utreda den frågan äro hittills gjorda. Skulle sådana försök

lyckas, bleve vi oberoende av Ryssland för linfröimport och skulle möjligen kunna exportera utsädeslinfrö till andra länder. Man kunde hoppas, att Svalöv, som löst så många andra utsädesspörsmål, även skulle kunna lösa denna fråga genom sina anstalter i Skåne och i Norrland i samarbete med linberedningsanstalten.

Uppgifter av gammalt om linets längd i Sverige hava angivit densamma såsom växlande mellan 50—75 centimeter; i Belgien når det ofta en längd av 125 centimeter. När skörden av lintåga står i direkt proportion till stjälkens längd, och långt lin värderas mest, förstå vi, vad betydelse det innebär, att linet är väl utvecklat. Detta sker genom gödsling, dock ej direkt med kreatursgödsel, ty denna ger skört och ojämnt lin, utan genom användning av konstgödsel. Nu har man visserligen de stora grundlinjerna för dess användning åt linet klara, men mycket återstår att utreda rörande tillämpligheten i Sverige. Några hushållningssällskap hava de senare åren låtit anordna lingödslingsförsök, men dessa gödslingsförsök ha ej kunnat komma till sin fulla rätt, enär det ej finnes någon försöksinstitution, dit produkterna kunna sändas för att kunna bedömas med full sakkunskap ur linteknisk synpunkt. Även om försöken utfördes av centralanstalten bleve resultaten ej säkrare, ty där finnes ej något lintekniskt biträde.

Dessa och andra frågor inom linodlingen och linberedningen kräva, för att kunna lösas, att resultaten bedömas av en verklig lintekniskt bildad person, som dessutom kan kalla till hjälp inom industrien utbildade och framstående fackmän. Önskvärt är därför, att vid t. ex. den tekniska skolan i Borås inrättas en försöksavdelning för att utbilda och bedöma linkulturella och lintekniska frågor. Den ligger ju särdeles väl till för ett sådant ändamål just i ett textilindustricentrum och i en trakt, som av ålder varit bekant för sin linodling. Där kan man sålunda vänta, att all den sakkunskap skall stå till buds, som kan vara nödvändig för att bedöma och utreda varjehanda förhållanden, som beröra olika sidor av linodlingen och linberedningen och som kunna tjäna till att befrämja densamma.

Då både statistiska och andra undersökningar visat, att man i Sverige vid rätt skött odling och behandling av linet kan beräkna lika rika skördar och lika gott lin, som i andra länder, tala alla skäl för, att vi böra söka uppmuntra linodlingen på alla sätt. Bland de åtgärder, som i främsta rummet borde ifrågakomma och vilka i det ena eller andra hänseendet äro värda statsunderstöd, må framhållas följande:

Premiering av linodling;

Bihang till riksdagens protokoll 1917. 4 saml. 85 häft. (Nr 189—192.) 2

upprättande av en linteknisk försöksavdelning vid tekniska skolan i Borås;

anställande av försök vid Svalövs Skåne- och Norrlandsavdelning rörande möjligheten att i Sverige frambringa linutsäde, eventuellt till export;

anställande av gödslingsförsök, anordnade genom centralanstalten, liksom utsädesförsöken i närmaste samarbete med lintekniska försöksavdelningen i Borås.

Med återopande av vad sålunda anförts, få vi hemställa,

att riksdagen måtte anslå ett belopp av 40,000 kronor, varav 20,000 kronor må användas redan i år, att, i enlighet med av Kungl. Maj:t utfärdade föreskrifter, användas till stödjande och befrämjande av inhemsk linodling.

Stockholm den 26 januari 1917.

Arvid Lindman.

<i>Hans Andersson.</i>	<i>Gust. Odqvist.</i>	<i>J. P. Jesperson.</i>
<i>P. Nilsson, Bonarp.</i>	<i>Edvard Lithander.</i>	<i>E. v. Hofsten.</i>
<i>Sven Lübeck.</i>	<i>Karl Hildebrand.</i>	<i>Conrad Vahlquist.</i>
<i>John Jeansson i Kalmar.</i>	<i>J. Åkerman.</i>	<i>S. Welin.</i>
<i>Malte Sommelius.</i>	<i>Joh. G. Svensson.</i>	<i>P. M. Olsson.</i>
<i>Ad. Wiklund.</i>	<i>Arthur Gustafson, Kasenberg.</i>	<i>John Jönsson.</i>
<i>N. E. Nilsson.</i>	<i>Axel Lundblad.</i>	<i>K. J. Larsson.</i>
<i>O. E. Holm.</i>	<i>David Norman.</i>	<i>Edv. Andersson.</i>
<i>P. Nilsson, Gränebo.</i>	<i>Carl Lorentzon.</i>	<i>Emil Bengtsson.</i>
<i>C. J. Öberg.</i>	<i>Walter Kant.</i>	<i>Anders Elisson.</i>
<i>C. Wilh. Jönsson.</i>	<i>Karl Magnusson, Skövde.</i>	<i>Alex. Thore.</i>
<i>C. Wilh. Jönsson.</i>	<i>Pehr Aug. Andersson.</i>	<i>Karl Kahlström.</i>
<i>Jöns Jönsson.</i>	<i>Carl Hallendorff.</i>	<i>K. Beckman.</i>
<i>P. Rydholm.</i>	<i>J. A. Jonsson.</i>	<i>Alfred Pettersson.</i>
<i>Nils Winkler.</i>	<i>C. O. Svensson.</i>	<i>Per Gabrielsson.</i>
<i>M. Svensson.</i>	<i>Joh. Zelahn.</i>	<i>Axel Westman.</i>
<i>E. O. Magnusson.</i>	<i>E. Räf.</i>	<i>A. Henrikson.</i>
<i>John Erlansson.</i>	<i>Wilh. Hellberg.</i>	<i>Gust. Rydén.</i>
<i>Axel E. Lindvall.</i>	<i>Carl Lindmark.</i>	<i>N. Gust. Åkerlindh.</i>
<i>Nils Johansson.</i>	<i>Karl Karlsson, Mo.</i>	<i>Sam Söderberg.</i>